

colecția
RÂSUL
LUMII

Radu Paraschivescu (n. București, 1960) scrie, traduce și redactează cărți. Când nu e la Humanitas, la Digi Sport sau în Balta Albă, pornește în căutarea unui loc frumos și, poate, a unui subiect de roman. Ar pleca tot timpul și s-ar întoarce de fiecare dată, ducând în bagaj o vorbă auzită de la un medic înțelept: „Unde ai băut primul pahar cu apă trebuie să-l bei și pe ultimul.“ Îi plac pisicile, cărțile comice, oamenii vulnerabili, dulciurile, Mark Knopfler, David Gilmour, Steve Perry, echipele care știu să piardă grațios și brutăriile franțuzești. Nu-i plac târâtoarele (de nici un fel), gramatica generativ-transformațională, laptele, brocoli, naționala de fotbal a Greciei și spitalele. E leu, dar a trecut prin cercul roman și prin câteva devalorizări.

Scrieri: *Efemeriada* (Libra, 2000), *Balul fantomelor* (RAO, 2000) (reeditare Humanitas, 2009), *Bazar bizar* (Mașina de Scris, 2004), (reeditare Humanitas, 2007), *Fanionul roșu* (Humanitas, 2005), *Ghidul nesimțitului* (Humanitas, 2006), *Fie-ne tranziția ușoară – perle românești* (Humanitas, 2006), *Mi-e rău la cap, mă doare mintea – noi perle de tranziție* (Humanitas, 2007), *Cu inima smulsă din piept* (Humanitas, 2008), *Dintre sute de clișee* (Humanitas, 2009), *Fluturile negru* (Humanitas, 2010), *Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011), *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* (Humanitas, 2012), *Maimuța carpatină* (Humanitas, 2013), *Muște pe parbrizul vieții – nou catalog de perle* (Humanitas, 2014).

RADU PARASCHIVESCU

NOI VORBIM,
NU GÂNDIM

NOUĂ COLECȚIE DE PERLE ROMÂNEȘTI

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție coordonată de Radu Paraschivescu

Redactor: Lidia Bodea

Coperta: Ioana Nedelcu

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Silviu Nicolae

DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 2015

ISBN 987-973-50-4848-8

Descrierea CIP este disponibilă la

Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

*Bunicul meu, care a fost preot, m-a
învățat să nu mint și să nu fur.*

VICTOR PONTA

*Un', doi, trei,
Paranghelia!*

LOREDANA

argument

Uneori kitsch-ul și coșmarul au aceeași compoziție și folosesc aceleași ingrediente. Spun asta din cauză că mă surprind uneori în captivitatea unui jungghi distopic. Ce-ar fi, mă întreb în clipele acelea de disconfort intens, dacă lumea mea ar fi populată, de dimineață și până noaptea, doar de Maria Grapini, Fuego, Tony Poptămaș și Dan Puric? Cum aș putea supraviețui într-o asemenea companie? Și mai ales, cum aș evita smintirea?

Evident, există aici o deloc subtilă forțare a notei. Prefer oricând să ascult o conferință a lui Dan Puric, costumat cu o tunică verde și încins cu un centiron mistic, decât să petrec fie și un minut în aceeași incintă cu un crotal. Dacă am de ales între înțelepciunea de coafor a lui Tony Poptămaș și prevederile Shariei, optez pentru Poptămaș. Între un război nuclear și Maria Grapini, simțul de conservare mă obligă s-o aleg pe Maria Grapini. Între un *laogai* și Fuego, dați-mi-l

argument

pe cel din urmă. Cu sau fără brad împodobit de-a dumisale mamă.

Noi vorbim, nu gândim e al patrulea volum pe care-l arunc pe piață ca să atrag atenția că exprimarea în spațiul public românesc suferă crâncen. Înaintea lui au apărut, din 2006 înapoi, *Fie-ne tranziția ușoară (perle românești)*, *Mi-e rău la cap, mă doare mîntea (noi perle de tranziție)* și *Muște pe parbrizul vieții (nou catalog de perle)*. M-a interesat, desigur, primirea de care s-a bucurat fiecare dintre aceste cărți. Nimic mai normal, fiecare autor e curios să știe cum îl întâmpină cititorii.

În ce mă privește, observațiile au adus la pachet o veste bună și o alta proastă. Vestea bună a fost cifra de vânzări – răsplătitoare de fiecare dată. Vestea proastă a venit învăluită în abur de tristețe și a vizat felul cum a răs lumea de ineptiile antologate. Veselia publicului a fost, în multe cazuri, epidermică. Oamenii au hohotit fără să cadă pe gânduri. I-a pufnit râsul în metrou, în tren, în avion sau pe plajă și singura lor grijă a părut să fie privirea intrigată a vecinului. Din păcate, prea puțini au ajuns la subtonul de neliniște, de gravitate și până la urmă de exasperare care compune concluzia nescrisă a acestor cărți.

Le iau pe rând, le recitesc, le mai parcurg o dată argumentul inaugural. Și chiar dacă nu mă simt străbătut de pasiunea autocitării, mi se pare nimerit să reiau, în deschiderea de la *Noi vorbim, nu gândim*, câteva rânduri din precedentele culegeri de perle.

Iată ce scriam, de pildă, în „Lămurirea“ care deschide *Fie-ne tranziția ușoară (perle românești)*:

Limba română e, poate, singurul persecutat al tranziției care nu-și va găsi dreptatea nicăieri. Fiecare dintre noi se poate adresa unor instanțe de la care să aștepte o decizie favorabilă. Prin contrast, limba română nu are acces la actul de justiție sau la gestul reparatoriu. Ea nu se va deplasa cu jalba în proșap la tribunal. Nu va ajunge, aninată de-o ultimă nădejde, fie ea cât de străvezie, la Strasbourg, Haga, Lausanne sau Geneva. Nu. Limba română va fi schingiuită mai departe, până când se va transforma într-un martir agasat de propriul supliciu. Va suporta agresiuni, va îndura pervertiri și degradări, va fi poligonul de încercare în care un nou tip de torționar își va verifica arsenalul înainte de-a trece la fapte. [...] Parcă nicidecum nu s-a vorbit atât de neglijent și de prost ca în România ultimilor ani.

Un an mai târziu, în 2007, reveneam cu *Mi-e rău la cap, mă doare mintea (noi perle de tranziție)* și notam:

O țară unde lumea vorbește șleampăt nu se poate comporta coerent. Un loc în care televiziunea pune în circulație găngavi revanșarzi, peltici mintal, păpuși decerebrate și atleți ai uitatului pe gaura cheii pierde statornic șansa revirimentului. O populație care crede că autocenzura verbală și cenzura ideologică sunt sinonime pune limba română în imposibilitatea de-a se apăra. O lume lipsită de proprietatea termenilor, dar capabilă să vorbească în clișee de la răsăritul la apusul soarelui împinge româna într-un subsol igrasios, fetid și cotropit de beznă. [...]

argument

România este de o bună bucată de vreme un spațiu în care criteriul reprezentativității e neglijat metodic, ceea ce face posibilă ivirea unei pletore de vietăți bucuroase să funcționeze pe linia minimei rezistențe.

În fine, anul trecut, în deschiderea volumului *Muște pe parbrizul vieții (nou catalog de perle)*, făceam următoarele observații:

E o carte care măsoară, cum au făcut și celelalte colecții de perle, amploarea derivei în care a intrat discursul public. Iar din acest unghi ea poate fi privită ca un document neconvențional. Ca dovadă a unui masacru despre care n-o să se scrie în ziare și n-o să se vorbească la televizor sau în piețele publice. Sau, de ce nu?, ca semnătură a unor oameni care, zi de zi și an de an, au fost torționarii nepedeșiți ai limbii române. Au chinuit-o, și-au bătut joc de ea, au slujit-o, au înnoroiat-o cu aplomb, cu rânjete lubrice și – de cele mai multe ori – cu nepăsare.

Dacă e ușor să constatați efectul, n-ar trebui să fie greu nici să descoperi cauza. Iar în ce privește degradarea discursului public, cauza ține în principal de felul cum e privită astăzi școala de o bună parte a românilor. Curentul de gândire care a văzut în școală, la începutul anilor nouăzeci, un instrument de propagandă ceaușistă a câștigat, în mod surprinzător, adepti. Din instrument de formare și instruire, școala s-a trezit victima unei demonizări perfide. Această concepție s-a aliat ulterior cu o alta la fel de păguboasă, pe care a propus-o înțelepciunea gospodinilor de mahala: „Unde-i școală multă e și prostie

multă.“ Or, nimeni nu vrea să fie prost în România tranziției.

Apariția primelor antimodele în studiourile de televiziune a dus la o modificare de optică în privința școlii. Școala a ajuns să nu mai fie considerată opresivă, ci pur și simplu inutilă. Am intrat astfel în zodia „lacebunului“: la ce bun mersul la ore? La ce bun studiul? La ce bun cititul? La ce bun bibliotecile? Câtă școală are, în fond, liota de asistente TV și maneliști care populează emisiunile de divertisment reambalate sub eticheta showului (*late night or otherwise*)? Ce rost are să citești, când o carieră de succes se poate clădi atât de ușor cu ajutorul unui chirurg plastician sau al unui taraf? Câte BMW-uri îți poate oferi o catedră de istoria artei? Dar un loc pe canapeaua lui Capatos? Cât câștigă Mariana Mihuț pe lângă Anamaria Prodan? Dar Cristian Mandeal pe lângă Leo de la Strehaia? Păi se compară? Mai lăsați-ne cu barometrul de cultură, zău așa!

Același dispreț pentru școală și cultură face posibilă și atitudinea ultrapermisivă față de cea mai înjositoare formă de furt din câte există pe lume: furtul de idei, de gânduri și de fraze. În loc să indigneze, plagiatul scoate la lumină îngăduința bleagă a comunității. În loc să se revolte, cetățeanul de pe stradă practică un soi de clementă cleioasă: „Hai, dom’le, că n-a dat în cap la nimeni.“ Înclinația spre relativizare (dublată de o întristătoare anemie etică) face posibile elanurile academice ale infractorilor care își clocesc ieșirea din pușcărie înainte de termen. Dacă nu ne deranjează un prim-ministru

argument

care șterpelește o sută de pagini, de ce ne-ar deranja că, odată întemnițat, un fost profesor de sport scrie într-un an de detenție mai mult decât a scris Nicolae Iorga într-unul de libertate? Și ce dacă a luat cu ambele mâini dintr-o lucrare de masterat pe o temă de nișă? Și ce dacă a fost descoperit? Și ce dacă, înainte de darea în vileag, judecătorii au dispus eliberarea înainte de termen a infractorului pe temeiul că, pe durata detenției, a mai comis o infracțiune? Să fim indulgenți. E plagiat, nu crimă.

Pună la colț imediat după 1990 și învinovățită de-a fi făcut jocurile ideologice ale puterii, școala românească nu pierde, pe de altă parte, ocazia autosabotării. Incompetența, traficul de diplome și titluri, doctoratele false, catedrele acordate pe pile, laxitatea criteriilor și o mulțime de alte elemente fac din învățământul actual un spațiu al improvizatiei și al experimentului. Faptul că învățământul românesc are la rândul lui miniștri plagiatori nu mai miră în aceste condiții. La urma urmei, premierul vinovat de același lucru e absolvent al Facultății de Drept, unde se presupune că a studiat legile și utilitatea respectării lor. Pe de altă parte, felul cum se exprimă anumiți profesori și indigența lor buimăcitoare explică până la un punct (fără să scuze, totuși) nivelul scăzut al elevilor și recolta de ineptii culese din lucrările de la bacalaureat. Când instructorul e nepregătit, nu poți emite pretenții față de cel instruit. Când profesorul nu are orizont și lecturi, ce mai e de așteptat din partea elevului?

Spun asta fiindcă, la fel ca în *Muște pe parbrizul vieții*, și aici, în *Noi vorbim, nu gândim*, există un capitol dedicat ineptțiilor scrise de elevi la bacalaureat. Și de data asta cititorul va da peste formulări zguduitoare. (Iată un exemplu: „După titlu, poezia *Zdreanță* părea să fie despre o curvă, dar este despre un câine care pune botul la ouă.“) E însă bine de ținut minte că asemenea lufturi n-ar fi posibile (sau măcar ar fi rare) în condițiile în care profesorul ar fi stăpân pe meserie și pe situație. Or, dacă arunci o privire pe lucrările de definitivat ale unor oameni de la catedră, îți dai seama de dimensiunea dezastrului. Căci iată cum se exprimă unii dintre profesorii noștri în lucrările prin care încearcă să obțină confirmarea în învățământ:

Eminescu și Creangă mergeau la puștoaice, după miere, erau iubitori de frumos prin satele Moldovei, unde se dezvoltau în mod absolut natural femei splendide, neștiutoare de carte.

Râurile și apele care își desfășoară curgerea pe teritoriul României vin din subteran către suprafață și au locuri bine stabilite prin care susură, numite bazine. Aceea e matca lor.

Mihail Cogălniceanu (sic!) a dat drumu' la țigani din lesă, că părea la vremea aia o idee bună, nu ca azi. I-a zis și Alexandru Ioan Cuza: Bă, nu e bine.

În istoria românilor mișună specii târâtoare de politicieni. Au împușcat, au jefuit și pe toți i-a unit furăciunea.

argument

Dar nici unul nu a avut ce să facă pentru țară, se rostogolește în groapă Burebista de rușine.

Munții Carpați se împart în mai multe bucăți. Au ape și podișuri și țin până unde începe câmpia.

E ușor de imaginat cum arată absolvenții de liceu care beneficiază de asemenea profesori. E la fel de ușor de înțeles felul în care, halucinați de ideea unei cariere în media, o parte din acești absolvenți ajung moderatori sau crainici ai posturilor de televiziune. Iar aici unii înoată în confuzie, pe când alții mimează competența. În ambele cazuri, rezultatele sunt catastrofale. Am încă vie în memorie o emisiune de la Realitatea TV, unde o domnișoară își descosea invitatul pe tema pericolelor pe care le provoacă erupțiile vulcanice (vulcanul islandez Eyjafjallajökull tocmai își dăduse în petic în 2010). Mai țineți minte?

— *Domnule profesor, cât de îngrijorați trebuie să fim pentru aceste erupții? E cazul să ne simțim amenințați?*

— *Domnișoară, avem cea mai cunoscută situație a erupției Vezuviului din Antichitate, când două orașe au dispărut.*

— *Sodoma și Gomora...*

— *Pompeii și Herculaneum.*

— *A!*

Același post de televiziune (*perseverare diabolicum*) le-a oferit privitorilor informația, retrasă ulterior de pe site, potrivit căreia în „biblioteca Shakespeare“ din Paris ar putea fi văzute mașinile de scris ale câtorva autori iluștri, printre care, țineți-vă bine, William

Shakespeare. După o asemenea gogomănie, Realitatea TV ar fi fost capabilă să susțină absolut orice. Și asta a și făcut, din moment ce, după doar câteva zile, pe site-ul său se lăfăia un pont turistic de toată frumusețea referitor la cafeneaua Phill din Viena, unde „poți servi (*sic!*) micul dejun 24 din 24“. Dacă ar exista examene de bacalaureat și pentru posturile de televiziune, tare mă tem că peisajul ar sărăci brusc.

În ce privește titlul *Noi vorbim, nu gândim*, el merită două vorbe pentru cititorii tineri. Titlul acesta trimite la „Noi muncim, nu gândim“, una dintre cele trei lozinci scornite de muncitorii de la IMGB cu prilejul incursiunii făcute în Piața Universității pe data de 13 iunie 1990, pentru a se răfui cu protestarii din piață (celelalte două lozinci erau „IMGB face ordine“ și „Moarte intelectualilor!“). Cu același prilej, manifestanții care protestau împotriva regimului Iliescu au fost antrenați în vederea colocviilor din zilele următoare cu profesorii vizitatori din Valea Jiului. Faptul că *Noi vorbim, nu gândim* apare la un sfert de secol de la mineriada din iunie 1990 e mai mult decât o coincidență. E în același timp un memento pentru toți cei în pericol să uite ce ravagii poate să facă o gură care o ia înaintea creierului.

Radu Paraschivescu

*afaceri, administrație,
bani, economie*

Păi, munca noastră este să furăm statul, domnule!
Noi, oamenii de afaceri, asta facem, încercăm să
păcălim statul.

SORIN OVIDIU VÂNTU

Acest bulgăre de zăpadă al datoriilor de la Dinamo
nu avea cum să scadă fiindcă a crescut.

IOAN NICULAE

De ce să plătesc eu niște bani care sunt ai mei și-i
mai plătește și altă persoană?

SIMONA TRĂȘCĂ

Eu sunt pensionar, nu mai sunt nici măcar oligarh.

DAN VOICULESCU

Investițiile trebuie încurajate prin presiuni senti-
mentale, prin lobby, printr-un evantai de măsuri,

noi vorbim, nu gândim

prin ce vreți, fiindcă în absența lor nu vom mai avea investiții.

MIRCEA GEOANĂ

Oricum, ceea ce spuneți dumneavoastră și care este în virtutea unei vânoase abordări liberale, pe care eu o accept, nu se poate face oricum.

VARUJAN VOSGANIAN

Dacă vom continua cu acest tip de măsuri care încurajează mediul de afaceri, vom prinde din urmă restul Europei.

IOANA PETRESCU

Ca să cheltui o sută și ceva de mii de euro trebuie să-i dai pe ceva.

DAN ȘOVA

Pierdem în fiecare zi o hemoragie a economiei românești.

MIRCEA GEOANĂ

Avem această creștere economică care an de an a crescut.

ANA BIRCHALL

Tot ceea ce costă bani e costisitor.

GHEORGHE NICHITA

cuprins

<i>argument</i>	7
afaceri, administrație, bani, economie.	17
bacalaureat	25
cultură, școală, educație, maniere	43
dragoste, căsătorie, sex, relații de familie	59
filozofie, religie, istorie, gândire.	69
fotbal	83
media	103
muzică și texte muzicale	121
politică	137
sănătate, medicină, viață, moarte	151
turism, anunțuri, afișaje	165
varia	175
respect!.	187